

Válogatás a Könyvtártudományi Szakkönyvtár új beszerzéseiből

Dokumentumszolgáltatás; Felmérés (forma); Könyvtárközi kölcsönzés -belföldi; Németország
Büchertransportsysteme für die Beschleunigung des Leihverkehrs / Deutsches Bibliotheksinstitut. - Berlin : DBI, 1996. - 198 p. ; 24 cm. - (dbi-materialien ; 146.). - ISBN 3-87068-946-3
Raktári jelzet: 3-12026

Németországban a könyvtárközi kölcsönzés keretében évente mintegy 750 000 küldeményt továbbítanak, ezek összes súlya 2 millió kg-ra tehető. A privát szállítási vállalatok legalább 5 kg súlyra kalkulálják áraikat, a többnyire 3 kg alatti súlyú könyvküldeményeket tehát nem volna gazdaságos így szállítani, különként mintegy 2,3 DM-be kerülne. A helyzet elemzésével megbízott intézmények javaslata: egy régió (tartományon) belül a regionális (állami) könyvszállító központok végezzék a munkát (úgy, hogy naponta lehetőleg mindegyik könyvtárat útba tudják ejteni), a más régiókba irányuló könyveket pedig konténerbe gyűjtve adják át a magánvállalkozásnak, amely estétől reggelig eljuttatja a konténer az illetékes regionális könyvszállító központba. Így 24-28 óra alatt célhoz érhetnek a küldemények, különként kb. 1,2 DM költséggel.

Audiovizuális eszköz; Braille írás; Felmérés (forma); Közművelődési könyvtár; Öregbetűs könyv; Vak könyvtárhaználó; Nagy-Britannia
CRADDOCK, Peter

Project LIBRA : the provision and use of reading aids for visually impaired and other print handicapped people in UK public libraries / Peter Craddock. - [London] : The British Library Board, cop. 1996. - XIV, 220 p. ; 30 cm. - (Library and information research report ; 91.). - Bibliogr.: p. 154-166. - ISBN 0 7123 3274 X
Raktári jelzet: 4-10184

Az angliai közművelődési könyvtárakban a vakok és csökkentlátók számára felkínált olvasáskönnyítő audiovizuális segédletekről, speciális technikai berendezésekről, az öregbetűs könyvek, hangoskönyvek és -folyóiratok szerepéről készült a kötetben közreadott jelentés. A felmérést 1991-ben telefonos interjúval és kérdőíves módszerrel folytatták, kiegészítve néhány, speciális szempont szerint kiválasztott könyvtárban készített interjúval. A könyvtári használat feltérképezésén túl esettanulmány készült egy, a vakok számára szükséges eszközöket gyártó céggel és egy ilyen termékek forgalmazásával foglalkozó vállalkozóval is. A jelentés háttérelmzéssel kezdődik, majd a célok, eszközök, tárgyak, módszerek és a terminológia meghatározása után, az eredmények összefoglalása és a javaslatok találhatóak. A függelék a részletek megvilágításához szükséges kérdőíveket adja közre.

Kézikönyv -könyvtártudományi (forma); Számítógépesítés
DUCHEMIN, Pierre-Yves

L'art d'informatiser une bibliothèque : guide pratique / par Pierre-Yves Duchemin ; avec la participation de Dominique Lahary. - Paris : [Electre Éditions du Cercle de la Librairie], 1996. - 424 p. ; 24 cm. - (Bibliothèques, ISSN 0184-0886). - Bibliogr.: p. 415-424. - ISBN 2-7654-0608-1
Raktári jelzet: 3-12008

A szerző valóban gyakorlati útmutatást igyekszik adni a könyvtár számítógépesítéséhez. Könyvének fejezetei: 1. A számítógépesítés története és fejlődése; a mechanikus folyamatoktól a kliens-szerver modellig. - 2. A számítógépesítés

tés célja, minőségi, szervezési és funkcionális szempontjai. - 3. A választandó rendszer könyvtári üzemi funkciói és bibliográfiai produktumai. - 4. A szabványosítás (ISBD, ISO, MARC, Z39.50, SGML, HTML stb.). - 5. Az intézményi környezet Franciaországban (az illetékes állami szervek, a regionális adottságok, a magánszektor, a nemzetközi kapcsolatok). - 6. A módszer, a szükségletek elemzése. - 7. Az előtanulmányoktól a rendszer installálásáig (a tervezés, a pályázat kiírása, a megoldandó feladatok összeírása, a pályázatok elbírálása, tesztelés, szerződéskötés, a személyzet betanítása). - 8. A rendszerek és a szálítók; a kiválasztás szempontjai. - 9. A rendszer működése. - 10. A virtuális könyvtár felé: hálózatosítás és a rendszerből fakadó egyéb új technikai lehetőségek.

Minerva -könyvtári (forma); Ausztria; Németország; Svájc

Handbuch der Bibliotheken : Deutschland, Österreich, Schweiz / [red.] Bettina Bartz, Helmut Opitz. - 4. Ausg. - München [etc.] : Saur, 1996. - X, 670 p. ; 24 cm. - ISBN 3-598-11288-2. - ISSN 1430-354X

Raktári jelzet: 3-12062

Országoként, azon belül városoként sorolja fel a kiadvány Németország 6113, Ausztria 844 és Svájc 838 könyvtárának fontosabb adatait (Svájcból a francia, illetve olasz nyelvű könyvtárakét is): a könyvtár neve, címe (posta, telefon, e-mail), alapítási éve, vezetője; gyűjtőköre, állománya (dokumentumtípusok szerint), az általa elérhető adatbázisok, tájékoztatási rendszerek; részvétele a könyvtárközi kölcsönzésben, szakmai egyesületekben. - Betűrendes és szakterületi mutató egészíti ki a kötetet.

Annotált bibliográfia (forma); Könyvtártudományi bibliográfia (forma); Nemzetközi helyzetkép; Összehasonlító könyvtártudomány

HUQ, A. M. Abdul

World librarianship : its international and comparative dimension : an annotated bibliography, 1976-1992 / A. M. Abdul Huq. - Dhaka :

Academic Publishers, cop. 1995. - XXI, 416 p. ; 22 cm. - ISBN 984-08-0134-1

Raktári jelzet: 3-12050

A világ könyvtárügyében 1976 és 1992 között bekövetkezett változások összefoglalására vállalkozott a kötet annotált bibliográfiai összeállítás formájában. Három részből áll: a nyitó fejezet tartalmazza a praktikus tudnivalókat, a fogalmak meghatározását, a rövidítések feloldását és a bemutatott országok térképeinek könyvbeli leelőhelyét. A mű gerince a földrajzi egységek szerint tagolt bibliográfiai rész, melyben zömmel könyvek, kevesebbszer időszak kiadványok alapján készült annotációk találhatók. A fejezetek jegyzéke: 1) Összehasonlító, nemzetközi és „világ” könyvtárügy, 2) A fejlődő országok: trendek a nemzetközi könyvtárügyben, 3) Az európai országok (köztük Magyarország 2 oldallal, Kiss Jenő és Tóth Gyula cikkeire hivatozva), 4) Ázsia és a csendes-óceáni térség, 5) Közel-Kelet és Észak-Afrika, 6) Egyéb afrikai országok, 7) Észak-és Közép-Amerika s végül 8) Dél-amerikai országok könyvtárügye.

Együttműködés -belföldi; Együttműködés -regionális; Gépi könyvtári hálózat; Minerva -könyvtári (forma); Németország

Informationen zu den regionalen und überregionalen Verbundsystemen in Deutschland / [Bearb. u. Red. Katrin Weigert...]. - 5., überabr. u. aktualisierte Aufl. - Berlin : Deutsches Biblioteksinstütut, 1996. - 128 p. ; 24 cm + 1 floppy. - ISBN 3-87068-496-8

Raktári jelzet: 3-12013

A volt NSZK-ban a 70-es évek óta alakultak meg az egyes tartományok könyvtári egyesülései (Bibliotheksverbund), eredetileg a gépi központi katalógusnak, illetve a közös katalogizálásnak a megszervezésére, később azonban tájékoztatósi, illetve szolgáltató rendszerré is fejlődtek. 1983-ban létrejött a könyvtári egyesülések munkaközössége is. Az ország egyesülése után Berlin-Brandenburg néven alakult meg a hatodik ilyen egyesülés a volt NDK területének egy részén, végül 1996-ban alakult meg a volt NDK többi részéből és a volt NSZK északi tartományaiból a „közös könyvtári egyesülés”; így Németország-

ban már csak a Saar-vidék nem vesz részt ebben az együttműködésben.

A jelen útmutató az alábbi szempontok szerint tekinti át egyenként az egyesületek tevékenységét: neve, címe; története, fejlődése; szervezeti felépítése; hardver, üzemelési rendszer, kommunikációs csatlakozások; szoftverellátás; adatbankok; adatformátumok, belépés; statisztika; könyvtári munkaszervezet; az online katalógus szolgáltatásai; az offline katalógus szolgáltatásai; egyéb szolgáltatások, technikai újítások; továbbfejlesztési tervek; tájékoztatás, dokumentációs; résztvevő könyvtárak. - Ugyanilyen szempontok szerint mutatja be a régióközi szervezeteket is: a géppel olvasható katalógusadatokat egyített katalógusát és a folyóirat-adatbankot.

A kiadványhoz csatolt floppy 800 tételes bibliográfiát tartalmaz a közös katalogizálásra vonatkozó német nyelvű cikkekről.

Hivatalos kiadvány; Hozzáférhetőség; Különgyűjtemény;

Ajándék; Címtár (forma); Kiadványcsere

International Network for the Availability of Scientific Publications

INASP directory, 1995 : [International Network for the Availability of Scientific Publications] / ed. by Carol Priestley and Graham Rowbotham ; publ. by INASP. - London : INASP, 1995. - IX, 195 p. ; 24 cm. - ISBN 0 9522989 3 7

Raktári jelzet: 3-12022

A „tudományos kiadványok hozzáférhetővé tételére szolgáló nemzetközi hálózat” mintegy 400 tagjának nagyobb része olyan szaktudományi egyesület vagy intézet, amely saját kiadványaival vagy szakterületének könyveivel, folyóiratainak előfizetésével hajlandó támogatni (esetleg kiadványcsere formájában) az erre rászoruló és erre érdemes könyvtárakat. Olyan szervezetek is tartoznak a hálózatba (pl. az IFLA vagy a Sabre alapítvány), amelyek kimondottan a könyvkultúra fejlesztésére, elsősorban a fejlődő országok ez irányú támogatására alakultak, végül olyanok is, amelyek (a British Counciltől a Világbankig) átfogóbb tevékenységük keretében könyvajándékozási programokat is szerveznek. – A kalauz ismerteti mindezek tevékenységét (az első csoportot szakterületenként, a másik kettőt betűrend-

ben), s jelzi, milyen információkkal szolgáljanak saját tevékenységükről azok a könyvtárak vagy egyéb intézmények, amelyek fel akarják venni a kapcsolatot valamelyik potenciális adományozóval.

Szakszótár -könyvtártudományi (forma)

KEENAN, Stella

Concise dictionary of library and information science / Stella Keenan. - London [etc.] : Bowker-Saur, cop. 1996. - X, 211 p. ; 22 cm. - ISBN 1-85739-022-9

Raktári jelzet: 3-12002

Mintegy 3000 könyvtári és informatikai szak kifejezést tartalmaz a kötet. A címszavak a következő hat tematikus fejezetbe rendeződnek: A.) Információs források, B.) Információkezelés és visszakeresés, C.) Számítógépek és telekommunikáció, D.) Együttműködés, forrásmegosztás, E.) Kutatási módszertan, F.) Könyvkiadás.

A hagyományos könyvtári alapkifejezések általában nem szerepelnek címszóként a műben. Szintén kimaradnak a betűszavak és a rövidítések, kivéve a számítástechnikával és telekommunikációval foglalkozó fejezetet, és valamelyest a könyvkiadásról szóló részt. A kötet végén az összesített index azért is hasznos, mert egyes szakszavaknak a különböző részterületeken módosulhat a jelentésük.

Egyetemi hallgató; Egyetemi könyvtár; Munkabér, alkalmazás; Munkaszervezés; Technikai segéderő; Egyesült Államok

Libraries and student assistants : critical links / ed. William K. Black. - New York ; London : Haworth, cop. 1995. - 176 p. ; 22 cm. - Bibliogr. a fejezetek végén. - Megjelent a Journal of library administration, vol.21. no. 3/4. (1995) számaként is. - ISBN 1-56024-755-X

Raktári jelzet: 3-12027

A könyv áttekintést ad a könyvtári munkára időszakosan felvett, többnyire rutin jellegű feladatok ellátásával megbízott egyetemista vagy főiskolás munkavégzőkről. A diákokat technikai segéderőként alacsony munkabérért, nem mindig ideális körülmények között foglalkoztatják. A

könyvtáraknak fel kell ismerniük, hogy az első munkahelyen szerzett tapasztalatok meghatározók lehetnek a diákok későbbi munkához való hozzáállását illetően is. A kötet 12 tanulmánya a diákok munkavégzése kapcsán felmerülő, szakmai, munkajogi és személyzeti kérdéseket tárgyalja az amerikai felsőoktatási könyvtári környezetbe ágyazottan.

Együttműködés -nemzetközi; Konferenciai anyag -nemzetközi (forma); Támogatás -más országnak; Európa; Európai Unió

Library development in Central and Eastern Europe from assistance to cooperation : an investment for the future : proceedings of a workshop held in Strasbourg, 3 and 4 February 1994 : final report / comp. by Rachel Roberts ... ; [publ. by the European Commission]. - [Luxembourg] : [Office for Official Publications of the European Communities], 1994. - 136 p. ; 30 cm. - (Information management / European Commission, ISSN 1010-5593). (EUR ; 15660.). - ISBN 92-826-2657-1

Raktári jelzet: 4-10081

1994-ben az Európai Közösség Strasbourgban konferenciát tartott a kelet- és közép-európai országok könyvtárai számára adható támogatásokról és az együttműködés lehetséges területeiről. A kiadvány a konferencia előzményeiről, a konferencián elhangzottakról, az ajánlásokról, a segítségnyújtás módjairól, ütemezéséről tájékoztat. A függelékben az EK programja, az együttműködés megalapozásához szükséges esettanulmányok, a résztvevők jegyzéke és a konferenciai program található.

Könyvtártörténet -nemzeti; Közművelődési intézmény; Közművelődési könyvtár; Lengyelország MAJ, Jerzy

Biblioteki publiczne, 1945-1990 : na tle innych instytucji kultury / Jerzy Maj. - Warszawa : Biblioteka Narodowa, 1996. - 148 p. ; 24 cm. - Bibliogr.: p. 142-146. - ISBN 83-7009-158-X

Raktári jelzet: 3-12021

A könyv fő fejezetei: A közművelődési könyvtári hálózat mennyiségi fejlődése 1945 és

1990 között (a kiindulási helyzet, a fejlődés dinamikája, a hálózat sűrűsége). - A hálózat viszonya egyéb kulturális intézményekhez (általános iskola, művelődési ház, múzeum, színház, mozi, rádió, tv). - Az állomány (növekedésének üteme, gyarapítása, összetétele, forgalma). - A közművelődési könyvtárak hatásának köre és jellege (társadalmi és térbeli hatásuk, használóik összetétele, a kapcsolatok jellege és gyakorisága). - Mindezeket számos statisztikai táblázat és grafikon illusztrálja, 81 tételes bibliográfia egészíti ki.

Kommunikáció -használókkal; Könyvtárosképzés, dokumentálóképzés; Nemzetiségi olvasó; Tanterv, óraterv; Egyesült Államok

Mapping curricular reform in library/information studies education : the American mosaic / Virgil L. Blake ed. - New York ; London : Haworth, cop. 1995. - 118 p. ; 23 cm. - Bibliogr.: p. 117-118. - Megjelent a Public & access services quarterly, vol.1. no.3. (1995) számaként is. - ISBN 1-56024-740-1

Raktári jelzet: 3-12042

A multikulturális szempontok figyelembe vétele egy olyan soknemzetiségű országban, mint Amerika, elengedhetetlen mind a könyvtárosképzésben, mind a mindennapos könyvtári gyakorlatban. A könyvtárosképzés tantervi programjainak tükrözniük kell a demográfiai változásokat. Az összeállítás főbb témakörei között az alábbiak szerepelnek: a könyvtárak és a közoktatás kapcsolata, a kulturális sokféleség megvalósulása az oktatásban, s alkalmazásuk a közintézményekben, a sokféleség kérdései és a könyvtárvezetés szempontjai, a könyvtári ellátás a spanyol etnikum körében, a kulturális különbözőség kezelése a könyvtárosképzésben és a napi könyvtári gyakorlatban.

Általános tudományos könyvtár; Különgyűjtemény; Egyesült Államok; Nagy-Britannia

The role and future of special collections in research libraries : British and American perspectives / Sul H. Lee ed. - New York ; London ; Norwood : Haworth, cop. 1993. - 98 p. ; 22 cm. - Meg-

jelent a Journal of library administration, vol.19. no.1. (1993) számaként is. - ISBN 1-56024-479-8
Raktári jelzet: 3-11987

Hat tanulmányt tartalmazó összeállítás a külföldi gyűjtemények fejlesztésével, kezelésével kapcsolatos kérdésekről egy Oxfordban tartott brit-amerikai konferencia előadásai alapján. Hangsúlyosabban a brit külföldi gyűjtemények helyzetét tárgyalja, felmérve azokat a pontokat, ahol az észak-amerikai gyakorlatot át lehet venni. Fő témái: a kéziratok hozzáférhetőségének és állományvédelmének kérdései, másolatkészítés, a bizalmasan kezelendő dokumentumok kérdése, a külföldi gyűjtemények sorsában bekövetkezett történeti változások, a könyvek és kéziratok állományvédelmével kapcsolatos nehézségek, az elektronikus formában megjelenő új dokumentumok beszerzésének taktikai kérdései.

Könyvtártörténet -nemzeti; Könyvtártudományi bibliográfia (forma); Kötetkatalógus; Egyesült Államok

SINGERMAN, Robert

American library book catalogues, 1801-1875 : a national bibliography / Robert Singerman. - [Champaign] : Graduate School of Library and Information Science University of Illinois at Urbana-Champaign, cop. 1996. - IX, 242 p. ; 23 cm. - (Occasional papers, ISSN 0276-1769 ; 203/204.). - ISBN 0-87845-098-X

Raktári jelzet: 3-12055

A múlt század első háromnegyedében, tehát közvetlenül az American Library Association és folyóiratának létrejötte előtti időben az Egyesült Államokban nyomtatásban önállóan megjelent könyvtári katalógusok bibliográfiáját nyújtja a könyv. A mű olvasástörténeti forrásul is szolgálhat. Az államok betűrendjén belül az egyes városok, azon belül pedig az intézmények követik egymást betűrendben. Ez kiegészül a kötet végén időrendi tételmutatóval. A könyvtárak nevei az eredeti katalógusok alapján szerepelnek, a ké-

sőbbi elnevezéseket, illetve a gyűjtemények további sorsát nem követi nyomon a szerző. A felsorolt 3355 katalógusnak több mint negyede már csak egyetlen példányban ismert, másik jelentős részüknek pedig egyáltalán nem ismeretes fennmaradt példánya. A 12-nél kevesebb példányban fellelhető katalógusok tételeinek végén lefőhelytájékoztató áll. A területi eloszlás egyenetlen. Massachusetts államból több mint ezer katalógus maradt fenn, a környező kis államokból összesen kb. ugyanannyi, míg Floridából egy sem. A kötetet könyvtártípusok szerinti index, valamint a kölcsönkönyvtárak tulajdonosainak névmutatója zárja. Hiányolunk egy városok szerinti mutatót.

Feladatkör; Fenntartó szerv; Könyvtári tanács; Közművelődési könyvtár; Egyesült Államok
YOUNG, Virginia G.

The library trustee : a practical guidebook / Virginia G. Young. - 5. ed. - Chicago ; London : American Library Association, 1995. - IX, 252 p. ; 24 cm. - ISBN 0-8389-0659-1

Raktári jelzet: 3-12017

Ötödik, bővített, aktualizált változatban olvasható az a gyűjteményes összeállítás, melyben a könyvtárak munkáját segítő társadalmi szervezetek közül a könyvtári tanácsok feladataival, szerepével, tevékenységük hatékony ellátásához szükséges szakmai és etikai tudnivalókkal foglalkoznak a tanulmányok szerzői. A 27 dolgozat témája a könyvtári tanácsok helyi, regionális és országos szintű munkája mellett az egyedi könyvtári problémák (pl. állományvédelem, társadalmi munkások alkalmazása a könyvtárakban, a szabványosítás, gazdálkodás, könyvtárápületek átalakítása stb.) kezelésével kapcsolatos helyzeteket ismerteti. Jó kiegészítést ad a kötet függelék, melyben 13-féle dokumentumot válogattak össze a könyvtárigazgató értékelésére használható kérdőívtől kezdve a főbb könyvtárpolitikai, propaganda elvekig, illetve az állománygyarapításban, a költségek tervezésében figyelembe vevendő szempontok bemutatásáig.